

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 132

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 01. detsember 2025

Algus 11.10, lõpp 13.00

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Tarmo Tamm

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Rain Epler, Züleyxa Izmailova, Lauri Laats ja Andres Metsoja

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise algatajate esindajad Valdeko Allik ja Küllý Selberg,

Kaitseministeeriumi kaitsetööstuse arendamise erinõunik Indrek Sirp, Riigi

Kaitseinvesteeringute Keskuse planeeringute ja riigikaitse ehitiste töövõime projektijuht

Priit Alekask, OÜ Hendrikson DGE keskkonnaosakonna strateegiliste planeeringute ja

transpordi tiimi juht Jaak Järvekülg, Kliimaministeeriumi elurikkuse kaitse osakonna

peaspetsialist Margit Tennokene ja keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna nõunik Ülle

Luiks (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise "Eestimaa loodusmaastikust ei tohi saada sõjanduse ohvrit – kaitsetööstuspark tuleb rajada tööstuspiirkonda!" arutelu
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (01.12.2025-07.12.2025) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 01.12.2025 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise "Eestimaa loodusmaastikust ei tohi saada sõjanduse ohvrit – kaitsetööstuspark tuleb rajada tööstuspiirkonda!" arutelu
3. Info ja muud küsimused

Komisjoni väljasõiduistung teisipäev, 02.12.2025 kell 15.00

1. Keskkonnahariduse arutelu ja loodusemaja külastus
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Yoko Alender, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Tiit

Maran, Tarmo Tamm).

2. Kollektiivse pöördumise "Eestimaa loodusmaastikust ei tohi saada sõjanduse ohvrit – kaitsetööstuspark tuleb rajada tööstuspiirkonda!" arutelu

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et kollektiivne pöördumine esitati Riigikogule 3. septembril. Algatajad on MTÜ Päraküla Selts, MTÜ Kogukonna Hüvanguks, Liis Ellerti, Liina Käära, Oliver Kollamaa, Christo Holzbergi, Küllý Selberg, Raili Tegally ja Tiina Kägo.

Küllý Selberg rääkis küla elanikest ja Päraküla Seltsist. Ta tõi oma ettekandes välja Tõstamaa-Ermistu piirkonna looduskeskkonna eripära ja märkis, et piirkonnas paiknev rohevõrgustik tagab puhtama õhu, toetab vaimset tervist ja leevendab kliimamuutusi (lisa 1). Plaanitava tööstuse ja lao alale jäävad mitmete kaitsealuste linnuliikide elupaigad ning tegemata on kaitsealuste taimede välivaatlused ja taimestiku inventuurid. Alal asuvad muuhulgas mitmed Natura elupaigad, läheliste kudemisjõgi ja looduslik pühapaik. Kaitsevää varustuslao planeerimisel ei hinnatud keskkonnamõjusid ja metsa raadatakse 75 hektari ulatuses, mis hävitab mitmeid kaitsealuste taimede leiukohti ja linnuliikide elupaiku. Ta sõnas, et kaitsetööstuspark seab ohtu toidujulgeoleku, elanike vara ja inimeste vaimse ning füüsilise tervise. Piirkonnas puudub õhukaitse ja pommivarjendid, lähedalasuv piisav päästevõimekus ning suureneb liikluskooormus. Piirkonnast saab ideaalne sõjaline sihtmärk ja õnnetuse või sõjalise tegevuse tagajärjel on Pärnu lahe reostus garanteeritud. Pöördumise algatajad tegid ettepaneku rajada kaitsetööstuspark ja kaitsevää varustusladu piirkonda, mille oleks loodusele ning inimeste elukeskkonnale väikseim mõju ehk siis endistesse või praegustesse tööstuspiirkondadesse. Kuhu tahes planeeritavas kaitsetööstuspargis tuleb avapõletamine asendada kinnise põletamisega.

Indrek Sirp ütles sissejuhatuseks, et tööstuspark rajatakse riigi kaitsevõime tugevdamiseks. Ta tutvustas tööstuspargi eesmärki, milleks on luua keskkond laskemoona, lahingumoon, lõhkematerjali ja lõhkeaine tootmiseks ning toetada kaitsetööstuse arengut, tagada varustuskindlus ja edendada majandust (lisa 2). Planeeringut alustati viie eelvalikualaga, millest valiti välja Ermistu selle suuruse ja riigikaitse sobivuse tõttu. Välja on valitud ka neli ettevõtet, kes alustavad Ermistus tegevust. Laskemoon ja lahingumoon lõhkematerjali sisaldavate osade hävitamiseks on kaks võimalust, hetkel kaalutakse erinevaid tehnoloogiaid.

Jaak Järvekülg andis ülevaate kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringust ja keskkonnamõju strateegilisest hindamisest (KSH) (lisa 3). Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering algatati 2024. aasta alguses ja selle eesmärk oli leida sobivaim asukoht kaitsetööstuspargile laskemoona, lahingumoon, lõhkematerjali ning lõhkeaine tootmiseks ja selle toimimiseks vajalikule taristule. Mõjude hindamise aruanne valmis 2025. aasta alguses ja see läbis kooskõlastamise ning arvamuste avaldamise etapid. Ta tõi välja planeeringualade valiku võrdluskriteeriumid. Tema sõnul pole põhjust eeldada, et reostus jõuaks vesikonda ja läheliste kudemisjõkke. Rohevõrgustik tuleb looduslike alade ulatuses säilitada vähemalt 90% ja see tingimus on täidetud. Loomastiku uuringust järeldati, et kuigi pargi rajamisega kaasneb tõepoolest elupaiku killustav mõju, siis ei ole see nii ulatuslik, et liikumisteed ja sidusus täielikult katkeksid. KSH soovib täiendavalt koostada ühise kompensatsioonimeetmete kava linnustikule ja rohevõrgustikule avaldada võiva mõju kompenseerimiseks. Ta tutvustas lõhkeainejääkide põletamise õhuheite hajumiskaarte. Ta ütles, et Ermistu alal pole võrdluses olnud eelvalikualadest kõige väiksemad keskkonnamõjud, kuid eeldada ei saa olulisi negatiivseid keskkonnamõjusid.

Priit Alekask märkis, et kaitsetööstuspargist 1,5 km kaugusele kavandatakse varustusladu ja see ala on umbes 100 ha suurune. Kaitsetööstuspargiga võrreldes on ala kavandamine teistsugune. Varustusladude rajamisel ei tehta planeerimismenetlust, sest seda pole seaduse kohaselt tarvis. Plaane on tutvustatud kohalikule omavalitsusele (KOV) ja kohalikule kogukonnale. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) on läbi viinud ka keskkonnamõjude eelhindamised, mille käigus leiti, et eraldi pole vaja koostada

keskkonnamõju hindamise menetlust.

Ülle Luiks lausus, et protsessis osalesid Kliimaministeerium (KliM) ja Keskkonnaamet (KeA). Kaitsetööstuspargis tegutsevad ettevõtted toodavad lõhkeaineid ja see on olulise keskkonnamõjuga tegevus. Ettevõtete tegevusloa taotlemise etapis tuleb läbi viia keskkonnamõjude hindamine. Riigi eriplaneeringu kehtestamisel määrati kompensatsioonimeetmete kava KliM-i ja Kaitseministeeriumiga koostöös.

Margit Tennokene sõnas, et KliM kaasati protsessi etapis, kus tööstuspargi asukohad olid välja valitud. Kompensatsioonimeetmete kava koostati KliM-i ja KeA-ga koostöös. Ta rõhutas, et rohevõrgustik pole uusi arenguid välistav objekt. Rohevõrgustiku sidusust ja toimivust peab hindama ja kui neile avalduvat mõju pole võimalik leevendada, siis ei saa tegevust läbi viia. Vald peaks üldplaneeringu kontekstis üle vaatama rohevõrgustiku tuumala seisundi. Ermistu ala osas jõuti järeldusele, et piirkonna rohevõrgustiku üleüldine sidusus ja toimivus säilivad.

Yoko Alender märkis, et kahetsusväärne on kuulda, et kollektiivse pöördumise esitajad ja ametnikud kasutavad erinevaid termineid kaitsetööstuspargist rääkides. Ta uuris, kas kaitsetööstuspargi arendamisega seoses on kohalikele elanikele ette nähtud kompensatsioonid. Ta küsis, kui kaugel elavad tööstuspargist elanikud. **Indrek Sirp** vastas, et Kaitseministeerium on plaaninud ligi 3 miljoni euro eest parendada kohalikke teid tuginedes kogukonna ettepanekutele. Samuti toetatakse Tõstamaa mõisa ehk piirkonna ainsa avaliku varjumiskoha parendamist. Ettepanekuid kogukonnalt tuli rohkem ja neid saab edaspidiselt arutada. **Külly Selberg** ütles, et kõige lähemal asuv elamu on umbes 1 km kaugusel kaitsetööstuspargist.

Tiit Maran ütles, et kaaluma peaks täiendavaid kompensatsioonimeetmeid. Ta küsis, kuidas valiti eelvalikualad. Ta uuris, kas kavas on läbi viia Natura hindamisi, kuna need tuleb koostada ka juhul, kui võimalik mõju avaldub väljastpoolt. Ta küsis, kas mõjutatud 7% sisse on arvestatud ka kaitsetööstuspargi äärealad. **Indrek Sirp** vastas, et enne eriplaneeringu kehtestamist kaaluti kümnekonda erinevat ala (nt Paldiski, Loksa ja Kunda). Peamine lähtekoht alade valikul oli ala suurus ja ohutu kaugus inimestest. Ermistus on esimesed talud umbes 800 m kaugusel. **Jaak Järvekülg** lisas, et kaitsetööstuspargi planeerimisel viidi läbi Natura eelhindamine, nagu on ette nähtud EL-i direktiivis. 7% sisse pole arvatud servaeefekti. Maakonnaplaneeringu tingimus puudutab tehisalasid, kuid mõjude hindamises arvestati mõjutatud alasid. 7% arvutuse sees oli ka Pärnu 2 ala, mis nüüd on jäänud planeeringust välja.

Tiit Maran küsis, et kui Kunda alal ei alustata fosforiidi tootmist, kas siis kaalutaks sinna tööstuspargi rajamist. **Indrek Sirp** vastas, et sellisel juhul sobiks Kunda ala kaitsetööstuse rajamiseks.

Mait Klaassen uuris, kas tööstuspargis plaanitakse aastas umbes 800 lõhkamist. Ta küsis, mille alusel väidetakse, et linnud ja loomad lähevad tööstuspargi alalt ära. Ta uuris, kas piirkonnas paiknev lõhejõgi on tegelikult kuivenduskraav. **Valdeko Allik** vastas, et tegemist pole kuivenduskraaviga, vaid vana jõega, mille jõe sängi on muudetud. Ta tõi välja, et põhiliseks probleemiks on, et KSH-s pole kindlaid asju kirjas. Ta ütles, et nende andmetel paiskub RDX-i jääkide põletamisel õhku lämmastikoksiid, lämmastikdioksiid, dilämmastikoksiid, ammoniaak, vesinikhüdriid, CO², CO, CH⁴, CHO jne. Räägitud pole, milline on mürkide ja saaste akumulatsioon, kuhu see langeb ja palju seda kokku on. Pinnas, pinnase veekihid ja pühapaigad on raadamise tulemusel tugevalt häiritud. Ulatuslikult on pühapaikade ümber olevaid metsi üle-eestiliselt maha võetud. Ta sõnas, et kaitsetööstuspargi rajamise vastu ei olda, kuid tagama peaks looduse ja inimeste heaolu ning säilimise. Hinnata tuleb kogu saaste koosmõjusid. **Indrek Sirp** kommenteeris, et algse eriplaneeringu käigus hinnati, et alale mahuks vähemalt kolm ettevõtet, eriplaneeringu käigus hinnati, et alale tuleb viis ettevõtet. Täna on kinnitatud nelja ettevõtte tegevus piirkonnas ja ruumi oleks veel ühele.

Mõjud on hinnatud kogumis ehk teoreetiliste ettevõtete vajaduste alusel. Lõhkamiste vajadus ja valmidus on miine tootval ettevõttel, kuid laskmised toimuvad ka edaspidiselt mujal keskpõlügenoonidel. KSH hindas kuni 800 katse mõjusid aastas. Piirid on paigas ja nendest üle minna ei tohi. **Jaak Järvekülg** ütles, et kirjeldatud on heite tekkimist ning heite koguste levimist kõige ebasoodsamate tingimuste korral. Ülenormatiivne õhusaaste ei ulatu avapõletamise puhul pargist väljapoole. Loomulikult hajub heidet ka väljapoole, kuid mitte ülenormatiivset saastet. Lõhkeainetehased peavad tegevusloa käigus taotlema ka keskkonnaloa.

Mait Klaassen sõnas, et elanikkonda peaks teavitama suurematest paugutamistest. **Jaak Järvekülg** ütles, et eelmainitud ettepanek on märgitud ka KSH-s koos teiste müra leevendavate meetmetega. **Indrek Sirp** lisas, et parki hakkab haldama Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (RKIK) ja katse- ning hävitamisplats hakkavad olema nende omandis. Pärnu linnaga sõlmitakse koostöökokkulepe, kus sätestatakse kohustused ja teavitamisnõuded.

Jüri Jaanson küsis, kas kollektiivse pöördumise algatajad on kaitsetööstuspargi rajamisele täielikult vastu ja kas analüüsitud on tööstuspargi positiivseid mõjusid. Ta uuris, kas ettevõtted vajavad täiendavaid võimalusi, mille osas saaks teha koostööd KOV-idega ja kohalike elanikega. **Külly Selberg** vastas, et algselt polnud elanikud piirkonda kaitsetööstuspargi rajamise vastu. Hiljem, kui tutvuti KSH aruande ja planeeringutega, saadi aru, et minnakse algselt plaanitud tegevustest oluliselt laiemaks. Ta sõnas, et ta ei tunne end enam turvaliselt, kuid kategooriliselt ei olda kaitsetööstuspargi rajamisele vastu. Leidma peaks kompromissi, sest elanikel on suur ebakindlus. Hüvitusmeetmetena välja toodud teede parendamine on kohalikest kaugel ja elanikele pole sellest tulenev kasu suur. Tõstamaa avalik varjend jääb samuti kaugemale. Tõstamaa saab ühe elustamisaparaadi, millest pole ka palju kasu. **Valdeko Allik** ütles, et piirkonda tulevad kõrge ohuga ettevõtted ja ta tõi välja nendega seotud riske. Arendus toimub valgala ja veereostus pole välistatud ning kui see juhtub, siis pole analüüsitud, millised peaksid olema järgmised sammud. Kindlustus ei kata selliseid juhtumeid ja kuidas või kes peaks looduskeskkonda taastama. **Jaak Järvekülg** sõnas, et keskkonnariskid peavad õnnetuse korral olema minimeeritud, õnnetusstsenaariume mõjude hindamise käigus ei hinnata ning leevendusmeetmeteks on kriisiplaanid. **Indrek Sirp** lausus, et ohtlikel ettevõtetel peavad olema olema hädaolukorra lahendamise plaanid. Täielikult pole õnnetusi võimalik vältida ja kõigi huvides on riskide minimeerimine. Kohalikud saavad võimaluse pakkuda ettevõtetele tööjõudu. Oskustöölised õpetatakse välja kohapeal ja 50-60% ettevõtte personalist on oskustöölised. Tööstuspargi ümber tekivad tõenäoliselt täiendavad teenused.

Tiit Maran uuris, kas riik võiks seada ettevõtetele tingimuse toetada kohaliku kogukonna arengut. Ta küsis, kas piiratakse ettevõtete arvu, kes soovivad Eestis kaitsetööstust arendada. **Indrek Sirp** vastas, et ettevõtete mahule hetkel piiranguid pole pandud. Jätkusuutliku kaitsetööstuse arenguks Eestis peab ettevõttel olema ka ekspordivõimekus. Turg paneb paika ettevõtete arvu ning on võimalik, et tekib täiendav vajadus uute tööstusalade rajamiseks. Moonatootmise valdkonnas astutakse suur samm edasi ning Kaitseministeeriumi ja riigi huvi on kaitsetööstust arendada. Valikpakkumise tingimus oli hoonestusõiguse tasu ning et ettevõtte peab tasuma kasutatud teenuste eest. Täiendavaid kohustusi pole pandud ja seda oleks ka keeruline teha. Ettevõtte huvides on tööjõu leidmine ja kogukonnaga hästi läbisaamine. RKIK vastutab tegevuste eest ja nemad peaksid läbi rääkima kohaliku kogukonnaga.

Külly Selberg lausus, et KSH aruanne tõi välja, et keskkonnakaalutlustel pole ala kõige sobivam ja tööstusparki saab rajada ainult siis, kui mõjusid on võimalik hüvitada. KSH tõi veel välja, et kaitsetööstusparki ei soovitata piirkonda rajada, sest see killustaks täiendavalt rohevõrgustiku tuumala toimivust ja sidusust. Maakonnaplaneeringu tingimuseks on, et looduslike alade osakaal rohevõrgustiku tuumalas peaks säilima 90% ulatuses. Üle tuleks vaadata tuumaala analüüs ning hinnata, kui palju on looduslikku ala üldse säilinud.

Kompensatsioonimeetmete kavas pole üldse kompenseeritud rohevõrgustikku.

Yoko Alender sõnas, et kollektiivse pöördumise menetlemist jätkatakse edaspidisel komisjoni istungil.

3. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Yoko Alender

juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Elise Ernesaks

protokollija